

Oponentský posudek na magisterskou diplomovou práci Tomáše Linharta na téma „Hranice a vztah k jejímu okolí“.

(Linhart, T: Hranice a vztah k jejímu okolí. [Diplomová práce] Praha 2015 Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 71 s. (Přílohy na CD: 2 obrazové přílohy).

Nestává se tak často, že jsem mohla číst diplomovou práci pojatou jako upřímnou a autentickou výpověď, která však nepostrádá odborný kontext a teoretický fundament.

Vzhledem k tomu, že oponenturu chápu jako dialog s autorem, nikoli jako pouhé hodnocení, otázky pojaté jako témata k debatě při obhajobě zařazuji přímo do textu. Předem shrnuji, že formální stránku předložené práce jsem shledala v pořádku, rovněž odkazy, poznámky a citace splňují požadavky kladené na diplomovou práci PedF UK. Tři pravopisné chyby ve shodě podmětu s přísudkem považuji za drobné opomenutí při jazykové korektuře. Obsah je celkově dobře členěn, je přehledný a autorovo uvažování je stylisticky jasně vyjádřené.

Míním, že autor předkládá velmi dobrou práci v řádu reflexivní tvorby, a aniž by projevoval přehnanou ambici rámovat své úvahy explicitně jako „výzkum“ (např. art-led research, nyní uplatňovaný v umělecké a pedagogické oblasti), jedná se o příkladnou ukázkou reflexivního přístupu, který nese všechny specifické znaky „prozkoumávání“ jak pole, v němž se autor pohybuje, tak jeho vlastní pozice v něm. Tím splňuje Tomáš Linhart vysoké nároky soudobých teoretických úvah o tvůrčí práci, výtvarné pedagogice a nároky na charakteristiku „pedagogického díla“, definovaného oborovou didaktikou. Jako důkaz přístupu a jako východisko pro interpretace slouží deník, zápisník, skicák, o kterém autor hovoří hned na začátku práce.

Otázka ve vztahu k uvedenému Karlu Malichovi, jehož dílo reflektujete, ale o jehož denících – skicácích se nezmiňujete: znáte některé jiné umělce, jejichž deníky (zápisníky), úvahy a skicáky byly či jsou nedílnou součástí jejich díla? Mohla by to být inspirace pro Vaše žáky? Jaký je podle Vás vztah mezi „ručně“ vedeným deníkem – skicákem a v současnou praxí blogování?

Autor si klade otázky v několika základních oblastech, které zároveň vymezují pole pro rozvíjení jeho úvah o přístupech k vlastní tvorbě i k pedagogickému působení (soubor reflektovaných výtvarných prací na téma Grafický vývoj práce, Archa, Odrazy, Yggdrasil a kapitoly o potenciálu vlastní tvorby pro pedagogické rozvedení).

Pojmovým leitmotivem je koncept „hranice“, který prochází celým textem a sjednocuje jak výtvarné, tak verbální uvažování v komplexní, soudržný tvar s bohatými souvislostmi. Není to uvažování simplicistní, byť si autor klade jednoduché a skromné otázky. V jejich jednoduchosti je „zakopaný pes“ – nelze totiž na ně jednoduše odpovědět, lze je myslet pouze v souvislostech. Ty hledá autor v komparativním přístupu na pomezí výtvarného umění a vlastní tvorby. Zde nachází logické i překvapivé vazby mezi autory, k nimž je odkazováno (např. Malevič, Sol Le Witt, David Hanvald, Kamil Linhart).

Dalším prostorem uvažování, který autor definuje na průniku tří výkladových rámců (str. 8) jsou průniky inspirativních textů – od filosofie, teorie umění a teorie obrazu a navíc, což nebývá v diplomových textech obvyklé, i krásné literatury. „Hranice“ a možnosti porozumění jsou pojmy, jimiž autor rozšiřuje téma své bakalářské práce. Je to topos, s nímž tradičně pracuje fenomenologie (viz např. Bolzano, Hogenová, Vopěnka, Petříček) i post-strukturalismus. Linhart se snaží skromně odpovědět sám sobě a vztáhnout svoje uvažování k žákům, s nimiž pracuje. Zde – podle mého - leží étos práce: senzitivita vůči druhému, jeho uznání jako samostatného člověka, snaha porozumět motivům jednání a socio-kulturnímu pozadí (habitu), v němž se druhý nachází. Cílem vyučovací řady je upozornit na jiné než kognitivní způsoby poznání. Vyzvání druhého k spoluúčasti a činu. Třetí oblastí (ve vazbě na projekt Yggdrasil) je antroposofie a učení Rudolfa Steinera. **Ráda bych požádala při obhajobě o jasnější definování původní Steinerovy teorie a její současné transformace ve školní praxi.**

Nesmírně zajímavá je část práce, která se věnuje interpretaci učitelského přístupu autora k sérii odučených témat ve dvou školních prostředích a jejich srovnání. V oblasti výtvarné pedagogiky a její teorie je komparována artefiletika s kognitivistickým pojetím. Domnívám se, že artikulace artefiletického pojetí a poststrukturalisticky a sociálně-kriticky postaveného pojetí „vizuální gramotnosti“ zde není zcela ujasněna. K tomu by mohla přispět důkladná diskuse při obhajobě. Zajisté se obě pojetí zásadně liší v postojích, ale často se scházejí v názorech na

žáka, učitele, umění. Zároveň mají styčné pojmy a praxi jejich užití (např. „pedagogické dílo“). **V některých partiích je text staví do kontrastu – prosila bych při obhajobě o upřesnění, v jakých aspektech diplomant takový kontrast vidí.**

Rozpor v uvažování pak vidím zejména v nejasném názoru na užití pojmu „poznání“ (byť v specifickém kontextu Kandinského a Steinerova pojetí zákonitostí tvorby. Jedná se o partie pojednání o didaktické řadě Bod – linie – plocha. Např. na str. 40 stojí pro mě nesrozumitelné prohlášení: „Cílem vyučovací řady je upozornit na jiné než kognitivní způsoby poznání.“ Čistě jazykově pojato, z hlediska genealogie pojmu z latiny: kognitivní rovná se poznávací a kognice rovná se poznání. Lze obecně uvažovat takto: je možný ještě nějaký způsob etymologie pojmu? Cogito, které by se nerovnálo aktu poznání? A jak se k tomu celému problému vztahuje úloha či poslání tzv. expresivních výchov? Jak se k tomuto problému vztahuje okolní text, v němž se objevují pojmy „laboratoř, experiment, ověřit teze, tvrzení“ ?

Závěrem bych chtěla vyzdvihnout práci jako přínosnou, originální a v nejlepší slova smyslu angažovanou pro žáka, tvorbu a hledání smyslu. Práce Tomáše Linharta je inspirací – je otevřeným textem i názorem, s ním lze vést dialog. Práci rozhodně doporučuji k obhajobě.

Ve Strakonicích 8. 8. 2015

Doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.